

=====

Стенограма

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н
С Ъ В Е Т

ОБСЪЖДАНЕ ПОСТАНОВКАТА НА ПИЕСАТА
"ОБЕЩАЙ МИ СВЕТЛО МИНАЛО"

С о ф и я
19 декември 1985 год.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е :

	СТР.
I. ОТКРИВАНЕ	4
II. ДНЕВЕН РЕД	4
III. ИЗКАЗВАНИЯ	
МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА	5
АДРИАНА АНДРЕЕВА	7
ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ	7
ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА	8
СТЕФАН ДАНАИЛОВ	9
КОНСТАНТИН ИЛИЕВ	10
ПЕЛИН ПЕЛИНОВ	11
ВИОЛЕТА ГИНДЕВА	13
СЛАВКА СЛАВОВА	14
САВА ХАШЪМОВ	15
ИВАНКА ДИМИТРОВА	16
АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА	17
АСЕН ШОПОВ	18
ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ	21
IV. ЗАКРИВАНЕ	23

П Р И С Ъ С Т В Ъ У В А Щ И :

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

ЧЛЕНОВЕ: БАНЧО БАНОВ
АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА
ПЕЛИН ПЕЛИНОВ
КОНСТАНТИН ИЛИЕВ
ЕНЧО ХАЛАЧЕВ
МЛАДЕН КИСЕЛОВ
АСЕН ШОПОВ
НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ
СТЕФАН ДАНАИЛОВ
ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ
ГАЛИНА АСЕНОВА
АТАНАС ВЪЛЯНОВ
АСЕН МИЛАНОВ
ВИОЛЕТА ГИНДЕВА
ИВАНКА ДИМИТРОВА
САВА ХАШЪМОВ
ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА
ВЕЛКО КЪНЕВ
АНДРЕЙ ЧАПРАЗОВ
АДРИАНА АНДРЕЕВА
СЛАВКА СЛАВОВА
МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА
НИКОЛАЙ ПАРУШЕВ

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

=====

Стенограма

Х У Д О Ж Е С Т В Е Н

С Ъ В Е Т

Състоял се на 19 декември 1985 г. в Заседателната зала на Народен театър "Иван Вазов"

НАЧАЛО: 10.00 ч.

КРАЙ: 16.00 ч.

О Т К Р И В А Н Е:

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Другарки и другари,

Откривам заседанието на художествения съвет, което ще протече при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Обсъждане на постановката "Обещай ми светло минало".
2. Разни.

Преди да преминем към първа точка искам да направя една информация. Става дума за пиесата на Станислав Стратиев. Като мислих много преди срещата си с него, аз реших да направим един компромис и да поставим тази пиеса, за раждането на която голяма заслуга има нашият театър. Това означаваше да се премести по-нататък "Синята птица", имаше неудобства и с пиесата на камерна сцена. Но аз реших да поема този риск, но да направим тази нова българска пиеса, за която толкова много беше говорено. Освен това аз дочух такива разговори, че ние

правим пиесата на Петър Анастасов, а към пиесата на Стратиев не се отнасяме с добро око, защото моите романи се издават от издателството в Пловдив. Аз не съм писател, който търси издателства. Аз извиках Стратиев и му предложих ние да поставим пиесата, като се съгласим те да доведат актьор отвън, но за да се спази интереса на театъра ^{извъншните} ~~ролите~~ да бъдат две ^{на} първи актьор Юри Ангелов и втори - техният актьор. Ако не, Юри Ангелов, Владимир Люцканов като втори. Той се отнесе добре към моето предложение и ми каза, че щом разговаря с режисьора ще дойдат при мен с окончателното си решение. Това стана в понеделник. След като отново повторих предложението си, те заявиха, че не могат да ~~приемат~~ ^{приемат} това условие и аз им казах, че в такъв случай са свободни и разговорите са приключени. Направих всичко, което трябваше и не трябваше да направя, защото уважавам Стратиев като автор.

Вече се запознахте с Петър Анастасов. Искам да ви представя и другаря Николай Парушев, който от днес е член на нашия Художествен съвет. Това е един човек с добра подготовка и необвързан с никакви пристрастия.

Преминаваме към обсъждането на представлението. Смятам, че от днешния художествен съвет до премиерата има достатъчно време, през което режисьорът ще може да вземе под внимание направените препоръки и те да стигнат до актьорите, ~~за~~ да можем да бъдем максимално полезни на това представление, с което ще участвуваме в програмата за XIII конгрес на партията.

Имате думата!

МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА:

Искам съвсем скромно да взема думата, защото зная, че ще има много пламенни оратори. Друг път не ми стига енергията. Бях една от охората, които смятаха, че тази пиеса е необходима на нашия театър. Сега потвърждавам това, въпреки многото възражения, които бих могла да направя относно драматургията, защото тя не е най-изисканата работа, която може да бъде направена. Сега също съм развълнувана, както и вчера

след като видях репетицията. Виждам една мъжки постигната работа, както винаги в работата на другаря Шопов, а така също и от колегите. Ние актьорите не се поддържаме, просто човек винаги трябва да стои в театъра и да е в течение на нещата, които стават, да се споделят. Наистина актьорите в нашия театър се една голяма фигура, на която до земята се прекланям. Особено се гордея с Андрей Чапразов и Ячко Ябанджиев, защото тяхната игра не е с фокуси. Има актьори, на които им е сладко да направят някакъв фокус, за да се получи хубавото. Но тук виждам една мъжка борба. Нашата драматургия въобще има за какво да благодари на актьорите, и особено на актьорите от Народния театър. Не искам да изкажа до край впечатленията си, защото може би няма да бъде докрай справедливо. Определено ми харесва тази работа. Хубаво е да се започва с това дърво и слънце, такъв хубав въздух. Разбира се трябва това слънце някъде да се раздвижи, защото то или мълчи, или го няма, или не се виждат лицата на колегите, или пък стои на едно и също място. Може да се направи още нещо. Отворените прозорци не се използват, за да дойде слънцето през тях. Тези заковани обраци също някак да се раздвижат. Хубаво е също, че започва с тази песничка, но защо после никъде не я чуваме? Бих искала да я чуя поне ощеведнъж. Не мога да разбера защо селската мелодийка е там, след като не се чува какво се пее и не се пуска докрай. Много хубаво звучат двамата млади, особено момичето. При Владко има едно много нереално изтичане. На другите неща няма да се спирам, но има още много кусури и неща, които могат да се оправят. Това общо взето мога да кажа, мисля, че дълго време няма да мога да се успокоя, защото актьорът е огромното присъствие на сцената. Мисля, че всеки в театъра и извън него трябва да отдава голяма почит на този който минава, да го поздравиш, да му направиш място, защото с целият си живот той прави пиесата. Аз съм убедена, че много неща са прибавени от този млад човек към пиесата, с погледа и мисълта на др. Асен Шопов. Но смятам, че това не е доказателство какво е българският театър. Има какво още много да се търси и да се работи във всяко едно отношение. Но това е доказателство за нашето ниво

АДРИАНА АНДРЕЕВА:

Искам да поздравя Асен и колегите си за краткия период в който направиха тази пиеса и за сложната задача, с която са се заели. Много е трудно да направиш първата пиеса на един автор и че точно нашият театър трябваше да направи това нещо. Много е хубаво. Спарвили са се великолепно. Но защо ми се струва, че декора е много грамаден и че актьорите не изпъкват в тази обстановка? Иска ми се да видя как става всичко, а някои моменти ми се губят. Може би осветлението, но по-скоро ми се струва, че е от декора. Искам още веднъж да поздравя Асен за това че актьорите като че ли са му се доверили и ще излизат на дебют.

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ:

Няма да говоря за пиесата. Мисля, че не е необходимо. За генералните решения също няма да говоря, защото те са категорични и не е необходимо след свършен факт да проявяваме краснословие. Но искам да спомена за някои детайли, които бих желал да се оправят. Във възторг съм от играта на колегите. Непосредственост и органичност, която не винаги присъствува в ролите на Бахчеванова. Беше великолепна. Но за някои неща искам да попитам. Когато Влади на два пъти присъствува на диалога на Стамен и Магда, това реално ли е или въображаемо? Това подвежда зрителя да си го помисли. Може би трябва да бъде потънал някъде или на позаден план, за да се получи тази илюзия. За осветлението също, да се помогне с някой следач допълнително, защото на сцената е много тъмно. Искам да видя как разрешават проблемите героите, а това нещо се загубва. Общо взето представлението е готово. Всички тези недостатъци ще коригират представлението, но от тук нататък ще има подобрения и ще се получи едно добро представление. Песента в средата на представлението за какво беше?

АСЕН ШОПОВ:

Решението на обстановката не е битово, а е претенция за обобщение. Това вече е условност, която е направена убедително или неу-

бедително. Доколкото добре е направена. Точно или неточно. Но това е реално или нереално, доколкото водим заседание тук, а в главата ми се върти нещо съвсем друго.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА:

Имам обща, съвсем точна представа за това, което съм видяла. Аз приемам пиесата. Аз я приемам като едно разсъждение на автора върху нашето съвремие и какъв трябва да бъде човек и как да ври в този казан. Така приемам и декора, който много ми хареса на сцената, отколкото когато го приемахме като макет. Проследявах точно мисълта на автора и след като изгледах цялата пиеса, разбира се, че се попитах откъде е одошла тази Магда? Не. Тук става дума за черепа на един човек, където се мисли, решават се проблеми, задават се въпроси без да им се намира отговор. Първата половина е по-слаба, но втората е много по-добра. В първата има излишни паузи, които могат още да се скъсят. Много добре играят колегите. Виолета, не че ме изненада, но съм свикнала да я гледам в други решения. Тук е толкова плътно вярна, точна. И Мария е много добра, но просто Виолета скоро не сме я виждали в хубавя роля. Личи си голямата работа на режисьора и на актьорите. Има недовършени неща. Аз не мога да разбера какъв е точно този Стамен? Много е направено от театъра, за да се изгради спектакъла с великолепни актьорски постижения, но аз лично не разбирам докрай какъв е този Стамен. За мен това не е положителен герой в никакъв случай. Един малък пример. Имаше такава мярка, когато утрепаха всички селски кучета, защото ядяли хляба на народа. Един такъв именно човек няма да ходи да стреля и да се подчинява. Това за мен е проява на един почтен човек, който отива и казва - не така, това не е правилно. Този проблем е много точно показан с децата. Не е чак толкова голям проблема, защото той си е техен и те си го решават сами. Не е чак толкова страшен проблем какво е поискало това момче. Той не е поискал кой знае какво и не е голям компромис. Това е проблем на младите, те сами ще си го решат. А какво толкова е поискал този Йордан? Той е човек от това село, направил е много и иска да си

направи една къща. Не е поискал да си прави вила на 10 етажа. Иска една селска къща и да си гледа земята. Има великолепни сцени, особено между двамата старци, но има и места, които трябва да бъдат изяснени в първата част. А може да бъде поставен един въпрос върху тези герои.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ:

Моята представа е в това, че нещата се въртят около този Стамен. Нравствените проблеми се коментират и говорят в продължение на два часа. Аз съм твърдо на позициите на Стамен. Мисълта ми беше да не се получат опасения, че той е темерут. Известното очарование на Чапразов ме довежда до момента, когато аз се попитах: защо всички му се карат? Защо непрекъснато всички изискват нещо от него? Но не забелязвате ли как той отговаря? Деликатно беше поискано и деликатно беше отказано. За възприемането на детето - майката го възприема по един начин, а той по друг. Искаше ми се да го видя по-остър този герой. В един момент взеха да му се карат всички - жената, приятеля, сина. Като няма такъв остър отговор "не!". Неговото "не" е, че може и "да" да бъде. Докато във втората част това не е така дебело и подчертано.

Ав цялата тази приглушеност на осветлението ми се струва, че колегите не чувствуват кога става ден и кога нощ. Някак си тръгва се от слънцето, а след това става нощ. Но никой не усеща как минава времето. Затова може би не е добро пласирането на актьорите на сцената и никой не усеща лъчът, който грее и кой има нужда от него. Никой не разбира че спря тока. На мен ми липсва нещо, нещо не ми е казано. Все пак това не е сюжетна пиеса, но във всичките тези съждения на този герой имаше прекрасни неща, като тогава, когато умираше стария-аз ще отида, ще заема неговото място. Че това, което върши е право и неговият син ще го разбере. Имах възможността да го чуя този текст като някакъв философски завършек на целия живот на този Стамен. В един момент имаме чувството, че Стамен не работи. Имаше моменти, в които си почиваше пред нас. А този човек цял живот е работил. А така си се отпуснаха по едно време с ракията. Някакво напрежение искам да усещам в този човек. Дори дело-

витост. Действително колегите много мъжки са се хванали и това доказва, че нашият театър когато се среща с едно произведение, което те опаява играят много професионално и всеотдайно. Групата работи много активно и талантливо. Става дума, че се казва така - нека да се повърти десетина пъти и тогава да я гледаме. Струва ми се, че времето ще стигне и опасенията в тази зала по отношение на драматургията са били емоционални, тъй като друго е все пак, когато авторската мисъл премине и през сърцето на актьора.

КОНСТАНТИН ИЛИЕВ:

Не мога да давам съвети какво трябва да се говори на съвет. Но тук се започнаха коментариите. Аз с удоволствие гледах на професионалната работа. Радвах се на актьорите и на режисурата и на уменията на сценографите. Не мога да кажа, че излизам от салона с чувство на гордост. През пролетта, когато говорихме за материала доста подробно, бяха дадени препоръки, които са спазени донякъде. Смятам, че хубава е намесата по отношение на персонажа Йордан, неговото присъствие все пак е друго. Той си има своя теза, различна, а не просто резонираща. Смятам, че Анастасов е постигнал доста. Не може да се избегне и да не се коментира въпроса за Стамен. Ние видяхме, че с актьорски средства един великолепен актьор прави много, за да направи един, колкото е възможно по-симпатичен образ. Несправедливо е, че все пак нещата са насочени така, че се изигра образ, който въпреки задачата отива и против себе си. Има неща, които звучат невярно. През цялото време аз имам пред себе си един човек, на когото нищо не му се случило. Една неприятност е имал само заради жена си. Това е дълбоко неверно. Защото ние даже и не чуваме да е заел опозиция, от която да произтече нещо неприятно за него. За какво да ни стане толкова симпатичен? Аз не мога да го възприема като положителен образ. Разбирам, че нещата са по-големи. Че изменя принципа си, но като конкретна случка се възприема точно така. В спектакъла той заема два пъти категорична позиция. Всичко друго, което се говори е излишно. Важно е на сцената какво вършиш, а не какво говориш. Да се по-

лучи драматично събитие и друго, че този, който малко по-реално гледа на живота и се старее да постъпи по-човешки, но също не е удовлетворен, защото вижда, че и така не може. Тук мисля, че е тръгнато, но не е обхванато докрай и като резултат просто на места, които сами за себе си са чудесни. Намирам декора за много добър. Въпреки това като прави човек една сметка какви са проблемите поставени в пиесата, не може да става въпрос за съжаление. Става въпрос за това разпределение, което разделя младите хора, че много се гледа телевизия, че се убиват котките - изобщо дребни проблеми. Може би трябваше да се обърне по-голямо внимание на проблема с разпределението.

АСЕН ШОПОВ:

Андрей, ти трябва да чуеш всичко, което ще се каже тук, а не да избързваш с умозаклученията си, да преценим казаното, защото иначе е малко умозрително.

ПЕЛИН ПЕЛИНОВ:

Фактът, че още с първите две изказвания се откриха остри противоречия показва, че тук се намираме пред едно произведение, което заслужава внимание. Веднага трябва да заявя, че харесвам пиесата и спек такъла, дори много ги харесвам. Завиждам малко на Петър Анастасов, че още с първата си пиеса тръгна така блестящо нагоре. Появи се на миналия национален преглед и още една. Откритие за пиеса и драматургия. Всъщност миналия национален преглед роди Петър Анастасов като драматург за българския театър и за щастие той не остана с тази пиеса, а се появиха още две сериозни заглавия. Това не е случайно в българската драматургия. Това е едно повторение на онова голямо явление, което се появи преди 15-20 години с навлизането на една поетична вълна в българската драматургия. Това са поети, които минавайки своята 30 годишнина вече потърсиха други форми за творческа изява и за щастие я намериха в драматургията. Запознавайки се с Петър Анастасов аз виждам една голяма логика в развитието на българската драматургия. Няма защо да си правим илюзия, че много трудно е да се създаде една безупречна и неукорима съвременна

пиеса. Толкова са противоречиви обществените, социалните и политическите процеси в нашия свят, че е трудно да се намери един Шекспир, който да отрази добре в едно произведение най-точното и вярното. Сложността идва и от едно друго обстоятелство. Съвременната драматургия и въобще литературното творчество е подчинено на един реализъм, който има за цел да утвърждава определени политически тенденции и перспективата на времето, това според мен още повече усложнява нещата. Когато трябва да се анализира една действителност и да се утвърждава, това е много сложно и трудно. За щастие Петър Анастасов е успял да направи едно социалистическо по съдържание и герои произведение. В това му е най-големият успех. Аз гледах и пловдивските спектакли, те са различни. Аз го харесах и него въпреки поетичното заглавие "Итам, и тук". Теглеха към реализъм, към достоверност на действителността. Разбира се, и нашето представление търси тази достоверност, но литературният материал има по-големи измерения. Това, което режисьорът и авторът са постигнали и по линията на поетичната логика, която съществува в пиесата и ако не се разбере не може да се разбере и пиесата. Тя оправдава всичко. Има събитие, има герои, има и взаимоотношения, проблеми. Асен е успял в духа на препоръките и подчинявайки го на един нов ключ да изгради сложен и интересен спектакъл. Той е получил една съществена подкрепа от страна на артистите. За първи път виждам толкова подчинени артисти на режисьорската концепция. Това е или абсолютна вяра или абсолютен диктат. Но това не е важно. Важното е, че в спектакъла има една ансамблова игра, която прави силно впечатление. Андрей е блестящ, но тъй като ми е приятел ще се въздържа да говоря за него, но искам да спомена за четирима други.

Задачата на Стойчо Мазгалов е добра и той изпълнява добре това, което се споменава за антагониста. Това е другото "Аз" на главния герой. Колкото и на места той да е театрален. По-ограничена драматична функция има Йорданка Кузманова, но се справя. Добрата артистка и в малките задачи успява. Разбира се, най-неблагодарната задача

е на доктора. За щастие при младите дебютанти резултатите са много добри и в същност това ще има решително значение за бъдещата им съдба. Това е едно постижение, което се нарежда до постиженията на големите артисти и в същото време носи своя чар и обаяние на младостта. Те владеят блестящо словото, пластиката, което много радва. Към тях нямам бележки. Към Асен Шопов имам няколко бележки. Шумът на моторите е прекалено силен и може да се намали. Мисля, че е излишно и това гасене и палене на тока. Не се постига въвеждане в 1985 година. Колкото и нещата да са усложнени, мисля, че въображаемия диалог между Стамен и Магда се възприема буквално.

Харесвам спектакъла и пожелавам на добър час преди всичко на автора и след това на своите колеги.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА :

Може би аз съм единствената, която не е чела пиесата и не е гледала спектакъла в Пловдив. Така че сега аз възприемам спектакъла като обикновен зрител. Трябва да ви кажа, че страшно съм удовлетворена от това, което виждам на сцената. Отдавна не съм виждала толкова завършен Художествен съвет. Има още да се развиват някои неща, но във всеки случай съветът идва в един добър момент на спектакъла. Има време да се направят поправки. В тази насока искам да кажа, че опасенията в началото са били неоснователни по адрес на главния герой. Може би като литература да е имало такива основания. Трябва да ви кажа, че познавам точно такива хора, какъвто е изграденият от Андрей образ. Действително този образ е драматичен. Това е човек, който търси път - от тук нататък как трябва да вървим. Това е и основната идея на цялото произведение върху която може да се наблегне. Проблемите са дребни. Но виждате ли, точно тези проблеми профинират нашите идеи. И независимо, че са дребни, ние трябва да видим докъде могат да ни заведат, ако започнем да профанизираме. Не трябва да се подхожда така. Но има една студенина между Андрей и Стойчо. Те трябва повече да се обичат. Стойчо съди като злодей някак си.

Ако бихте могли да вкарате Стойчо малко в поетиката на Андрей, това би могло да спести недоразуменията, които се получават. Другият момент - осветеността на младото момче и на двамата, които водят диалога. Центъра на светлината е върху момчето. Декора на мен много ми харесва и тази светлина, и лозницата. Чудесно е, че точно по този начин се търси тази метафора. Но задължително трябва да се виждат лицата на героите. Защото пиесата е актьорска. Не може ли да се сложи една рампа?

Искам да поздравя и режисьора и ръководството за тези двама млади хора. Великолепно работят.

Мен не ме дразни, че Андрей почива. Нали и двете картини се развиват в неделя. Но Стефан може би има право по отношение на това, че вътрешния ритъм не е точно балансиран. Мисля, че от това ще спечели представлението. Също има и много дребни неща, които много дразнят: отваря се хладилника - празен, шкафа също празен, дори и без рафт, с една и съща кърпа се бършат най-различни неща. Това лесно може да се оправи.

Желая ви на добър час.

СЛАВКА СЛАВОВА:

Аз четох пиесата, когато трябваше да се приема и бях изпаднала в недоумение. Какъв е този Стамен, какво иска да каже пиесата? Вчера гледах цялото представление. Днес също. И идвам тук с желанието да задам няколко въпроса, да попитам, да си кажа мнението. И изведнъж Асен ме посича с една такава реплика. Не може така. Аз съм направила уважението на Асен да дойда вчера и днес. Мнението ми е следното. За първи път в живота си виждам такъв абсурд на сцената. Такава съвършена актьорска игра. Такава пределна органика. Такова пределно режисьорско решение на всяко действие, на всяка мисъл, просто не мога да си представя как е направено това при този не дотам добър драматургически материал. Авторът, в желанието си да каже за всичко, е направил едно докосване до всички въпроси и е настъпил един

хаос

Противоречивите въпроси около Стамен и всички останали накрая ме докарват в едно недоумение. Чест му прави на Асен, че въпреки всичко чудесно е прочел и разчел пиесата, за да постави всичко на мястото му. Неяснотата идва от драматургичния материал. Но какви са тези зелени легени там? Едното е битова реалност, а другото някакво обобщение. Щом аз не мога да го разбера какво остава за общата публика? Но така или иначе ние сме дошли да обсъдим крайния резултат. Представлението тръгва и затова искам да си позволя да направя някои съвсем конкретни забележки.

Това момиче според мен няма правилен говор. То казва "що?", "бе", "кво?". Все пак това е сцена. Това "бе" може да означава някаква специфична битова характеристика. Въпрос имам и защо Борис Луканов се качва на стола. Кое е това "другото", което казва Мария? Защо толкова дълго се пее? Разговорът с Магда спомен ли е? В пиесата има великолепни диалози, например между Рачко и бабата. Виолета винаги ме е забавлявала и ми е харесвала. Разкошна е. Хвала на актьорите, на режисьора и на нашия художник. Това музикално свирукане е чудесно. Но това събдичане, миене на крака, свалянето на ризите според мен е излишно и нарушава естетиката. Ама как в Андрей за секундичка не почувствувах някакъв фалш, в другите също? Втората част повече ми хареса, великолепна е актьорската игра. Но и сега след гледането на пиесата аз оставам в пълна тъмнина и недоумение.

САВА ХАШЪМОВ:

Смятам, че пиесата ще има определен успех сред зрителите. Мисля, че ще доумяват, защото е съвсем ясно за какво става дума в пиесата. Моето мнение е, че съществува и като драматургия и като спектакъл една силна неравностойност между първата и втората част на пиесата. Мисля, че в първата част има три или четири места, в които драматургията преминава в литература, литературата в риторика, а риториката в публицистика. Там където има живот на сцената - няма никаква скука. Но там където започва да се разказва за преди

30 години и за неща, които могат да се прочетат и по вестниците има пад. Лично аз смятам, че този наш спектакъл е спектакъл, в който става дума за преоценката на ценностите в съдържанието на нашия живот. За една активна гражданска и творческа позиция. Желяя им на добър час.

ВИОЛЕТА ГИНДЕВА:

Затова е важно да бъде приближено към 85 година. Мисля, че грешката е в това, че тока се гаси като илюстрация. А е необходимо.

МАРГАРИТА ДУПАРИНОВА:

Нищо не споменахме за костюмите и затова, че никъде дори и съвсем модерния костюм на младото момиче, всичко си е на мястото и просто хубаво е, че именно с такъв вкус са подбрани костюмите, които минават незабележимо по сцената.

ИВАНКА ДИМИТРОВА:

Чух всички думи - "чудесно, прекрасно, браво" и т.н. Действително в много отношения приемам, че това е така. Първо пиесата за мен е много значителна българска пиеса, която се занимава с проблемите на нашата нова, следреволюционна държава. Честна пиеса. Спектакъла е сътворен от много талантиливи актьори и режисьор и за голямо щастие тези двама млади играят с много талант. Но за мен като зрител, творец и гражданин, това е абсолютно чужд спектакъл. Като спектакъл, не като пиеса. Ще се помъча да кажа защо. Все пак дори и безкръвно по същество, но в нас се извърши революция. Нашата държава започна едва да се създава и тези, които я създаваха ние ги наричаме патриоти и държавни ръководители, но много беше трудно да се създаде тази държава. Аз съм най-големия привърженик на животните. Не защитавам отделни акции на тези хора, които прикриваха собствените си сърца и емоции зад инструментите, които създават някакъв ред. В ЦК на ВМС ако някой дори само си е пишел с дадено момиче не му се позволяваше да се ожени за друго. Нещата действител-

но олекотяха и тези, които си служат с такива мерки стават антимо-
рални. Този човек от никого не се интересува, никого не иска да
знае. Може би това е само мое усещане. Затова спектакъла на мен ми
е чужд и оттук взаимоотношенията. Всичко може да се каже по друг
начин. Неговото желание да убеди всички, да убеди сина си в своите
идеи довежда моето субективно отношение до такава позиция. Аз не
мога да го възприема и да му се радвам, въпреки, че признавам ог-
ромното умение на нашия колектив.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА:

Целият спектакъл ми е безкрайно близък, той изследва
жизнеспособността, тесняшките добродетели на бащите ни и движението
на поколенията във времето - откъде сме тръгнали, накъде отиваме и
къде сме сега и как да не допуснем да бъдем омагьосани навреме.
Вярността да е вярност, дълга - дълг, любовта - любов. Събитието,
на което е построен спектакъла е инерцията във взаимоотношението
бащи - деца. Как да ги натоварим с България на плещите им, което
ми е безкрайно скъпо. В това отношение невероятния парадокс, с кой-
то тръгва този поет за обещанието, светлината и миналото и за про-
зрението е нещо, което занимава и актьорите в построението. Работата
с автора е едно изумително подчертаване на достойнствата на този
текст. Защото без перспективата на взаимоотношенията поколенията
във времето се допират. Това е нещо, което ни зарежда с огромна
социална енергия в трудните дни, които преживя страната ни. Това,
което ми се иска да довършим в работата на спектакъла е едно внима-
ние на тема драмати-~~ч~~ческото прозрение на двамата герои и прозре-
нието на младия Димо, за да дойде финала на разказа баща - син.
Толкова силно разказано.

Вярно е изискването за повишаване на осветлението на
авансцената. Лично аз в този сценичен разказ за взаимоотношенията
между трите поколения ми се иска в този разказ да звучи не така
провокиращо както е дървото, старата къща, фигурата на Магда. Праща

ме в някаква друга история. Изумителен е финала на идването на Лика и на обръщането ѝ с лице към залата с техните нерешени проблеми, бащата, който отива към стаята на дядото и в същото време ми се иска и това да дойде като един естествен и логичен финал на разказа. По-силен актьорски финал на Стамен - Димо.

АСЕН ШОПОВ:

С всичко искам да съдействувам за премиерата. В работата противоречи изискването на онова, което се мъчиш да създадеш. Ако трябва да говоря за актьорите изправям ги крайно неподготвени. Въпреки всички добри думи. Талантът на трупата, която е в ограничен брой, избрани по потребности, не е качеството на представлението. Това е основата, на която ще се гради представлението. А то още не е готово. Под това представление аз няма да се подпиша и като прескочим въпроса на чисто творческия, художествения момент, а минем в идейно отношение, трябва да застана на още по-друга позиция. Аз трябва да го предложа на публиката във вид, който няма да подбужда подобни коментарии. Не казвам, че това е така, но това е принципното, сериозното възражение към представлението по същество, а не въпроса за лозницата и пешкирите и т.н. Тук не може да стане дума за грешка, за която аз да кажа: а, така ли се получава? Това, което вие гледахте е целенасочен резултат. Значи аз не мога да изляза с никакво извинение. Аз това търся. Тогава къде е спора? Аз съм живял под такава асма, в такава къща. Баща ми се е занимавал с лозарство. Социалното разслоение е по-силно изразено. Говоря всичко това, защото и аз като главния ми герой съм човек с определен комплекс. Естественото ми възпитание се е формирало на улицата, скандирайки. И оттам моята склонност към публицистика и липса на хумор. Когато се занимавам с подобен материал, то е въпрос на моето пряко убеждение, с пълното съзнание по проблемите за революцията, изграждането на държавата и т.н., без да се чувствавам като наемник. Т.е. аз не върша тази работа, защото това е адресирано към конгреса или

защото е поръчано. Някоя сила не може да ме накара да се занимавам, ако аз не намеря смисъл. През призмата, че имам какво да кажа. И тук вие не може да не си давате сметка, че ме поляризирате, защото едното мнение е категорично, другото е също толкова категорично и аз естествено ще се защитавам. Сега аз трябва да защита представлението. Всички събития, които изброих и от които не разбрах дали сте против присъствието им на сцената са биография на героя. В основата на революционния процес стои задачата да се изгради едно ново общество и този процес няма да спре нито днес, нито утре след като животът се променя непрекъснато и срещу това трябва да се действа. В момента, в който престанем да действаме всички противоречия влизат в сила. В нашето общество има заболявания и пиесата се стреми да говори за тях. Да, това е положителен герой. Зад всяка отворена врата в това общество ще се намери един Стамен с това, че просто не е равнодушен. Просто резонира на нещо определено, проявява белег на живот. Тази материя, която реагира. На сцената има известна доза абсурдност. На сцената е изградена една реалистична картина в определен абсурден план. В желанието да се погледне навън и навътре. Да се види какво става вътре. Няма друга формула в пиесата. Пиесата има сюжет точно толкова, колкото има сюжет в една "Чайка"². И от това се получава сюжет за една драма. Тази пиеса въобще не е кой знае колко преработена, за да опонираме авторския момент. Проблемът е в това, че е написал вярна или невярна, честна или нечестна, истинска или неистинска пиеса. Пиесата е истина по линията на събитията, а не по линията на това, което е измислил един автор. Какво е толкова неразбираемо? Онова, което не се разбира говори само за факта, че тая манджа не е сготвена. Трябва да се разбере онова, което въобще не се коментира.

Много ме притеснява, когато детето ми казва: купи ми това, а аз не мога. Тоест, когато то не може да ме разбере. Но как да преодолее съзнанието? За мен изключително важен проблем е, че

ще се изправим един ден със завършилия образованието си син, който идва с тези думи и разликата между нас ще е тревожна. Нищо друго не става в пиесата, освен една война на Стамен, за да приближи сина си. Въпросът за поколението, за безразличието, за това, че всеки си търси левното. И още една война се води в пиесата - между тези двамата, които смятат, че са Ромео и Жулиета. Тоест, те така се обичат, че не могат да си представят този факт, който ги противопоставя да ги раздели. Въпроси като кой къде е, какво е, къде свършват думите, кое е удоволствие и кое изпитание, какъв живот ще преминат и как трябва да го изминат, са поставени твърде ясно и аз не виждам защо са коментариите около този човек. По характер в него няма нищо темерутско. Той има комплекс. Казвате, че нищо не е направил. Когато казват, че на бащата на жена му не била чиста работата и той пред всички става и казва, че ще се ожени за нея, защото това което правите не е истина, това не е ли много? Мога да приема изискването, че сценично трябва да се поправи. Но за това, защо застрелял кучетата, коментариите са излишни. Този човек упражнява властта. До него идва директивата. Но той носи драмата, че другите само ги извеждали, а той трябвало да стреля в тях. Затова казва и на баба Неда, че всяка майка син не ражда и после като го довели на площада в ковчег всички хора осъдили поведението на Стамен. Затова той носи този комплекс. Точно това му тежи, а не съвестта му. Съвестта му е чиста, но го изтезават. Когато тая жена по една или друга причина носи само изплаканите си очи, това му тежи, защото и той е човек, защото е нервна система. И когато собственият му син идва и иска от него да завърти един телефон, единственият му приятел е против него. И това му тежи. Това сега не се вижда в представлението. Само по текст се чува. Първият акцент на сцената е булдозера: "Какво е подбрал хората с тоя булдозер" Вторият акцент е телефона. И третият акцент е, че той знае за как-

во е дощъл Йордан. Това преустройство е задължително и въобще за никакво място не става дума. Тук всеки иска нещо да му каже. И какво? Той трябва да каже: не ме интересува нищо и да върши компромис след компромис? Ето тук се получава дистанцията. Но това е положителен герой и друг положителен герой няма. В момента, в който той каже, че не го интересува нищо, би трябвало да се застреля.

ПРЕДСЕДАТЕЛ, ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Пиесата беше показана на първия национален преглед на българската драма. Тогава в обсъждането, което стана журито ѝ присъди втора награда и имаше опорове и мнения, които са ми известни. А зная, че и сега ги има. В това няма нищо лошо. Когато една пиеса се занимава с такива проблеми няма нищо лошо да има противоречия. От тогава тя е играна и се поставя в 10 театъра. Ние сме 11. Това е една остра, драматична пиеса за нашето съвремие, за съвременния герой и за героя комунист. От най-чиста проба в тази плоскост. Това беше и съображението, заради което я взехме в нашия репертоар. Това е една пиеса за качеството на живота и за позицията в живота. Това дали става въпрос за разпределянето или за място за вила и др., това са две-три степени въпроси, които служат за повод на жестокия конфликт. Защото основният въпрос беше решен през 1944 година. Оттук нататък ние се занимаваме с едно социалистическо строителство, което е много сложно и трудно и в което става и едно изхабяване на човешкия характер. Много се говори дали Стамен е ^оположителен герой или не е. Още стои противоречието между понятието за положителен герой преди и това, което ние днес разбираме под положителен герой: човек със здрава жизнена позиция, който се бори за качеството на нашия живот. Този човек може да има своите недостатъци, може да има грубост в държанието му, но това е човек, който се бори за качеството на нашия живот и за нашия идеал.

Вие виждате, че борбата е между Стамен и Йордан. Двамата другари, които някога са били на една и съща позиция, но от там нататък единият е тръгнал по друг път. Посоката на Стамен е в запазването на принципите. Моля да бъда извинен, но искам още веднъж да повторя, че Стамен е положителен герой, който се бори за своя идеал с цената и на някои грешки. На мен тази негова последователност и твърдост не съвсем ми допаднаше, но в трактовката на режисурата този герой на мен ми допадна. Неговата реплика не е реплика на драматургията, това е реплика за същността на нашия живот в днешния ден. От тази позиция ние напълно основателно решихме да поставим тази пиеса и тук, въпреки някои различия, Художественият съвет очевидно я защитава. Искам да кажа две думи и за вашето впечатление от много добрата игра на актьорите. Какво толкова добре могат да изиграят те, ако нямат пред себе си една добра драматургия? Тоест, както казвате вие, пиесата имала неясни моменти, образите били смътни, а пък актьорите ^{играли} ~~я поставили~~ великолепно. Какво играят те, ако не образите и идеите на тая пиеса? Разбира се, драматургията не е съвършена, но това е една от най-сериозните пиеси, която се появява у нас през последните години. В такъв смисъл тази драматургия е сериозна, въпреки, че съдържа някои слабости. Нашата работа е да преодолеем това, което не беше направено от пловдивския театър, именно защото имаме такава актьорска трупа. Но тук не се спасява пиеса. Тук правим защита на една високо качествена в идейно и художествено отношение пиеса. Дълбоко респектиран съм от изпълнението на Андрей Чапразов. Радвам се, че той успя така да представи своя герой и вярвам, че ще ~~бъде~~ посрещнат в същия дух и от публиката. Ако не бъдем циници в този сблъсък между Стамен и Йордан, няма начин да сгрешим избора на позицията. Ако сме комунисти и хора, които ги боли за революцията, ние ще бъдем на страната на този, който и сега в някои моменти ти се струва, че е ръбат и чепат. Стигнахме до положението да кажем какво е това. Защото свик-

нахме с някои положения, които са ни много удобни. Затова и на него му казват, че е неудобен човек. Няма защо да се свеним да кажем, че някои работи сме ги позабравили. Гасенето на тока ще го припишат като качество, с което искаш да отбележиш абсолютната съвременност на тази пиеса.

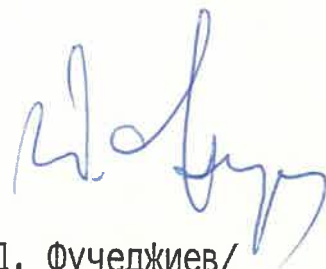
Направиха се някои вериозни забележки. Първата част действително е поразтеглена, за дребните недостатъци също трябва да се вземат мерки. Това е едно представление, което ще има голям успех, както по отношение на актьорската игра, така и по отношение на ~~репликовата~~ драматургия, защото се занимава с проблеми, важни и сериозни в нашия живот днес.

Други изказвания има ли?

Не. Приключваме обсъждането. На добър час на пиесата,
Другарки и другари,

Поради изчерпване на дневния ред, обявявам заседанието на Художествения съвет за закрито.

ДИРЕКТОР:

/Д. Фучеджиев/

